

Ғалым МҰТАНОВ,
ал-Фараби атындағы ҚазҰУ ректоры

*Құрметті ҚазҰУ ұжымы,
еріптестері мен студенттері!*

Жыл басы, Ұлыстың ұлы күні жасампаз Наурыз — бірлік пен береке мейрамы. Баршаңызды осынау қастерлі мерекемен шын жүректен құттықтаймын!

Дастарқанға ақ толатын, елімізге бақ қонатын бұл мереке баршамыз үшін аса қадірлі. Күн мен түнді теңеген, іргемізді ізгілікке бөлеген Наурыз бүкіл адамзатқа шаттық сыйлайды.

Биылғы Наурыз мерекесі ел Тәуелсіздігінің 25 жылдық мерейтойымен тұспа-тұс келіп отыр. Тәуелсіздігіміздің жарқын мұраты «Мәңгілік Ел» идеясымен астасып жатыр. «Мәңгілік Елдің» жасампаз идеясы еліміздің терең тамырлы тарихынан, дәстүрінен бастау алады. Сондықтан бүгінде ұлы өркениетімізден тамыр тартқан Наурыз мерекесі де барша әлемге бірдей адамзаттың ортақ қазынасына айналған халықтық мереке.

Тамырын тереңге жайған осынау атаулы күннің ҚазҰУ үшін де маңызы зор. Өткенді саралайтын болсақ, ҚазҰУ ұжымы бірлесіп еңбек етудің арқасында биік белестерді бағындырды. Халықаралық QS рейтингтік агенттігінің қорытындысы бойынша әлемнің 800 университеті арасында 275-орынға көтерілдік. Университетіміз жылдан-жылға қарқынды дамуға бет алып, өз әлеуетін аттырып келеді. Ғылым мен білім саласында қол жеткізген үздік нәтижелеріміз ұжым бірлігінің, ортақ мақсат жолындағы жасампаз еңбектің жемісі деп білемін. Шығыс халықтарының баршасына ортақ осынау мейрамда жетістіктеріміздің негізі болған бірлігіміз нығая берсін деп тілеймін.

Құрметті әріптестер мен студенттер!

Осынау ізгілік пен мейірім шуағы төгілген мерекеде университет ұжымының әрбір мүшесіне бақ-береке, зор денсаулық пен шығармашылық табыс тілеймін! Әз-Наурыздағы барша тілектеріңіз қабыл болсын! Әр шаңыраққа Қыдыр қонып, бақ дарысын! Мереке құтты болсын!

НАУРЫЗ – ізгілік пен жаңару кезеңі

Шығыс халықтары «Самарқанның көк тасы еритін күн» деп айтатын бұл мейрамды қазақ жұртшылығы байырғы замандардан бері Ұлыстың ұлы күні деп атаған.

Наурызда Сүмбіле, Үшарқар-Таразы, Үркер және Сұлу Сары сынды жұлдыздардың бір сызықтың бойында тізіле орналасуынан күн мен түннің теңелгенін байқаған. Жана күннің жарығы мен жылуы қытымыр қысты ығыстырып, жер бетін жылылық жайлап көк шыға бастаған наурыздағы күн мен түннің теңелгенін жан-жануарлардың қылығынан да білген. Қазақтың Батыс өлкесінде наурыздың 14-інде сарышұнақ інінен шығады, күн суық болса, ін аузынан ұзамайды, күн жылы болса, ұзағырақтау жерге шығады. Ал тасбақа болса, күн мен түн теңелгенде інінен аузына «мәриям» деп аталатын шөп тістеп шығады. Оны еппен алған адам бақытты, дәулетті болады деген сенім бар. Тағы бір ерекшелік — этнограф-ғалым Мәшһүр Жүсіптің Бұхар жұртынан келтірген дерегінде күн мен түн теңелгенде, балық аунап түседі делінген. Кейбір елдерде күн мен түннің теңелгенін осы құбылыстан байқайтын көрінеді.

Наурыз айы — халықтық күнтізбедегі жылдың бас айы. Наурыз айының басында күн жылып, қыс бойы жатқан жолдас қардың көбесін сөгетін алтын күрек жел еседі. Қар кеткен жерлерде көк шыға бастайды. Қар астынан қылтиып бәйшешек қаулайды. Жыл құстарының ішінде көктемнің хабаршысы болып алдымен келетін сарбауыр көкала торғайды түстік жақтарда «наурызек», «наурыз

торғай» деп атайды. Наурыз айындағы елжіреген күннің көзіне малшы, егінші қауым аса сене бермейді. Қар күрт еріп, жер лайсаң тартып жатқанмен, артынша-ақ алай-дүлей қар борап, аласапыран болып кетеді. Наурыз айының 10-15-терінде өтетін бұл амалды халықтық метеорологияда «отамалы» деп атайды. Малшы қауымның қарбаласқа толы тыным көрмейтін шағы — наурыз айында қой түлігі жаппай төлдей бастайды. Оны қой төгіні деп атаған. Саятшылар құс салмайды, аңшылар аңға шықпайды.

Көктемнің алғашқы айы қазақ жерінің әр өлкесінде әртүрлі аталады. Мысалы, батыста — «Амал», Арқада — «отамалы», Жетісуда — «көкек». Алайда бұл ай наурызда өтетін мейрамның атымен аталып, жалпыхалықтық сипат алды.

Амалдар наурыз айынан басталады. Жыл аяғында, яғни наурыз айының 17-21 күндері аралығында болатын жауынды-шашынды, суық әрі лайсаң мезгіл — бесқонақтан қатты сактанып отырған. «Самарқанның көк тасы еритін күн» деп Наурыз айының 22-сін айтады. Бұл күні Шығыс күнтізбесі бойынша жана жыл басталады. Осы күні шығыста күн жылып, жер жібіп, ашық, шуақты мезгілдер басталады.

Жалғасы 8-бетте

БҮГІНГІ САНДА:

**ТЕХНОПАРКИ –
ИНКУБАТОРЫ
ИННОВАЦИОННЫХ ИДЕЙ**

2-стр.

**БЕЙБІТШІЛІК
ЭСТАФЕТАСЫ –
ЖАСТАРҒА!**

3-бет

**“ҚАЗАҚ УНИВЕРСИТЕТІ”
ГАЗЕТИНІҢ
НАУРЫЗ КӨЖЕСІ”**

6,7-беттер

ТЕХНОПАРКИ – ИНКУБАТОРЫ ИННОВАЦИОННЫХ ИДЕЙ

В КазНУ им. аль-Фараби прошла встреча руководства университета с генеральным консулом Турецкой республики Рыза Каган Йылмазом.

В ходе двусторонней встречи были обсуждены вопросы в области науки, образования и культуры.

Ректор КазНУ им. аль-Фараби Галым Мутанов рассказал генеральному консулу о деятельности вуза, его достижениях и международных связях со многими ведущими университетами мира.

В частности, было отмечено, что в стенах Казахского национального университета базируется кафедра ТЮРКСОЙ, студенты которого являются стипендиатами многих программ. Безусловно, этому способствуют не только государственные гранты, но и поддержка со стороны зарубежных инвесторов, которые доверяют высоким позициям вуза в мировых рейтингах среди университетов.

Генеральный консул выразил признательность и сказал, что рад был недавнему визиту ректора КазНУ в турецкие вузы, который стал предпосылкой для дальнейшего укрепления сотрудничества

между вузами двух стран.

Продолжая тему дальнейшего сотрудничества, г-н Йылмаз обратил внимание на создание технопарков, которые явились бы инкубаторами для инновационных идей, благодаря которым во всем мире осуществляется переход от сырьевой экономики к индустриально-развитой.

«В своих рабочих поездках я всегда отмечаю роль г. Алматы как финансового и культурного центра в ЦА. Потому, помимо образовательных программ и академической мобильности кадров, создание технопарка на базе КазНУ им. аль-Фараби видится мне приоритетной задачей», - подытожил генеральный консул.

А. УШУРОВ

■ РЕКТОРАТ

Индикативті жоспардың нәтижесі маңызды

Кезекті ректорат отырысында индикативті жоспар көрсеткіші жайында журналистика факультеті мен Экономика және бизнес жоғары мектебінің есептері тыңдалды.

Алдымен мінбеге журналистика факультетінің деканы Сағатбек Медеубекұлы көтеріліп, факультет көлемінде орындалған жұмыстар жөнінде баяндады. «Журналистика факультеті – аталмыш жоспардың әлеуметтік тәрбие бағыты бойынша бірінші орынға табан тіреді. Яғни, әлеуметтік тәрбие жұмыстарын жүз пайыздық өлшеммен есептегенде жоспарланған меженің 75%-ы орындалды. Осы бағытта жасалған іс-шаралардың жақсы денгейде атқарылуына ұстаздарымыз бен студенттеріміз ерекше атсалысты. Сонымен қатар факультетіміз ғылыми-инновациялық бағыт бойынша былтырғы жылмен салыстырғанда әжептәуір үздік нәтижеге қол жеткізіп отыр», – деген ол одан әрі кафедралар мен студенттік ұйымдардың жасаған жұмыстарына тоқталып, ұжым қызметкерлері мен ұстаздар тарапынан орындалған істердің, университетіміздің имиджін көтеруде жарияланатын мақалалар мен ғылыми монографиялардың, халықаралық денгейде өзге университеттермен байланыс орнату сынды бөлімдердің жай-күйіне баға берді.

Келесі кезекте жиынның басты мәселесі бойынша есеп беруді Экономика және бизнес жоғары мектебінің деканы Баян Жүндібайқызы Ермекбаева жалғастырды. Факультет деканы: «Экономика және бизнес жоғары мектебі 2015-16 оқу жылындағы бірінші жартыжылдық бойынша, университетіміз үшін маңызды жоспарды орындауда жоғары жетістіктерге

жетті. Индикативті жоспарда белгіленген оқу-әдістемелік жұмыстары бойынша екінші орынды иемденсек, ғылыми-зерттеу жұмыстары бойынша жоспарланған жұмыстың 60%-дан астамы өз дәрежесінде аяқталды. Сонымен қатар инновациялық жобалар, әлеуметтік-тәрбие жұмыстары, өндірістік тәжірибе сынды бағыттар бойынша іс-шаралар ұйымдастырылып, көзделген нәтижеге жету үшін тиімді жоспармен жұмыс жасадық. Студенттердің білім деңгейін көтеру мен ұстаздардың біліктілігін арттыру жұмыстары да жақсы деңгейде жүргізілді», – деді.

Сондай-ақ көпшілік алдына мансап және бизнес орталығының директоры Бакытжан Жолдыбайұлы шығып, білім алушыларды үздіксіз практикалық дайындаудың тұжырымдамасы жайында хабарлама оқыды. Мінбеге келесі кезекте «Парасат» қызметкерлер кәсіподағының төрағасы Талғат Құмарғалиұлы көтеріліп, 2016 жылғы 16 сәуірде университетте Наурыз мерекесін тойлауға дайындық туралы ақпаратын жиын мүшелерімен бөлісті. Сонымен қатар жиында бас ғалым хатшы Ләззат Маратқызы 8наурыз – Халықаралық әйелдер мерекесі қарсаңында университет мекенжайына келіп түскен ҚР Премьер-Министрінің орынбасары Д.Н. Назарбаева мен білім және ғылым министрі Ерлан Сағадиевтің құттықтау хатын оқып берді.

ӨЗ ТІЛШІМІЗДЕН

■ ҚЫСҚА-НҰСҚА

В КазНУ состоялся междисциплинарный семинар «Глобальные вызовы XXI века».

Он призван объединить разноплановых специалистов, ученых и общественных деятелей для обсуждения глобальных проблем человечества и путей их решения, следуя целям ООН в области устойчивого развития. Организатором мероприятия выступила кафедра ЮНЕСКО по устойчивому развитию факультета географии и природопользования КазНУ.

В ходе семинара были рассмотрены такие вопросы, как: «Информационная война и терроризм» (Спикер – Р. Иржанов, директор образовательно-культурного центра «Білім»; докладчик – к.б.н. И. Магда, член Казахстанского национального комитета ЮНЕСКО «Человек и биосфера»). В семинаре приняли участие ученые КазНУ, представители НИИ (зоологии, генетики, ботаники, проблем экологии и др.), члены Казахстанского национального комитета ЮНЕСКО «Человек и биосфера», образовательно-культурного центра «Білім», а также широкий круг людей, интересующихся проблемами устойчивого развития, экологии и охраны окружающей среды.

Р. В. ЯЩЕНКО,
зав. кафедрой ЮНЕСКО по устойчивому развитию;
Г.М. МИНЖАНОВА,
зам. зав. по НИИ и МС

Философия және саясаттану факультетінде дәстүрлі «Ең үздік студенттік топ – 2016» байқауының алғашқы кезеңі өтті. Байқауға 9 факультеттен іріктеп алынған топтар қатысып, бақтарын сынады.

Байқаудың негізгі тақырыбы ретінде «Тәуелсіздіктің 25 жылдығы» таңдалып алынды. Осыған орай әр топ өз өнерлерімен тақырыпты аша отырып, факультеттерінің белсенділігін танытты, өздерін таныстырды.

Дүбірлі додаға «Сұңқар» студенттер мен магистранттар кәсіптік одағы мен «International British House» тіл үйрету орталығы демеушілік жасауда.

Сондай-ақ байқау соңында «Ең үздік жанкүйер» номинациясын физика-техникалық факультеті ұтып алды. ҚазҰУ-дың ең үздік тобын анықтайтын сайыстың алғашқы кезеңі қызықты да тартысты өтті.

Айсұлу АБДРАХМАНОВА,
физика-техникалық факультетінің 1-курс студенті

На кафедре довузовской подготовки факультета довузовского образования уже шестой год обучаются слушатели из Исламской Республики Афганистан. Вся воспитательная работа, которая проводится с иностранными слушателями, направлена на социальную адаптацию и знакомство с традициями нашей страны и университета.

Недавно в Доме студентов №14 в рамках проекта «Айналанды нұрландыр» были проведены мероприятия: «Берегите электроэнергию» и «Берегите имущество Alma mater». Основная идея беседы – Alma mater, которую нужно почитать и беречь. Слушатели имеют возможность проявить уважение и бережное отношение к университету и общежитию – дому, в котором они сейчас живут. Это может выражаться в экономии электроэнергии, сохранении в целостности библиотечных книг, учебной мебели, имущества общежития. Главное – помнить, что Alma mater – это родной дом.

Г.Ж. КАКИШЕВА,
Ж.Т. АБДУЛЛАЕВА,
старшие преподаватели кафедры довузовской подготовки

КазНУ принял участие в антиядерном онлайн форуме «Эстафета мира – молодежи!»

БЕЙБІТШІЛІК ЭСТАФЕТАСЫ – ЖАСТАРҒА!

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті «Бейбітшілік эстафетасы – жастарға» атты республикалық жастар антиядролық онлайн форумына қатысты.

ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Семей ядролық полигонын жабу туралы Жарлығының 25 жылдығына арналған іс-шара ақын, көрнекті қоғам қайраткері, «Невада-Семей» халықаралық антиядролық қозғалысының президенті Олжас Сүлейменов, осы қозғалыстың белсенді мүшесі, суретші Қаріпбек Куюков, с.ғ.д., профессор Т.С. Сүлейменов және республика бойынша 17 жоғары оқу орнының студенттері мен оқытушыларын қамтыды.

Деректерге сүйенсек, полигонның 40 жылдық тарихында 459 жарылыс жасалған. 1949–1962 жылдары ашық ауада 88 сынақ, жер қойнауында 3 рет бомба жарылды. 1953 жылдың 12 тамызында әлем тарихында алғаш рет термоядролық құрылғы ашық аспан астында сынақтан өтсе, 1955 жылдың 22 қарашасында жер үстінде жарылған сутегі бомбасы жанталаса қаруланған дүниежүзінің державаларын Кеңес Одағының алдында тізе бүгуге мәжбүр етті. Өйткені, бұл сынақ адамзат тарихында бұрын-соңды болмаған еді. Сондай-ақ, Кеңес елі осы уақыт аралығында ядролық заряды бар 6 құрылғыны жеті кат көкке жуық жоғары биіктікте сынақтан өткізіп үлгерді. Ал, жер қабатындағы тік ұнғымалар мен көлбеу

туннельдерде 340-тан астам сынақ жүзеге асырылды. Одан 1.5 миллион адам зардап шекті.

Конференция барысында сөз алған Олжас Сүлейменов: «Біз, қозғалыс мүшелері, бірде үлкен делегация болып Жапонияға бардық. Сол уақытта Хиросима қаласының орталық алаңында митинг болып жатты. Оған қатысқан 3 мыңға жуық адам бәрі тегіс жерде отырды. Бұл қарсылық көрсетудің бір түрі болар деп шештім. Сол сапар барысында ядролық жарылыстан зардап шеккендер

қауымдастығының өкілі Қаріпбек Куюков баяндама оқыды. Сол баяндаманың соңында Қаріпбек бауырым: «Біздің қозғалыстың қарсылық белгісі ашық алақан. Мен антиядролық қозғалысты екі қолымды көтеріп тұрып қолдаймын. Бірақ, менде ондай мүмкіндік жоқ», – деген кезде, жиналған қауым түгелдей орнынан тұрып, қолдарын көтеріп Қаріпбекті қолдайтындарын жеткізді. Дәл қазір сол белгіні тағы бір қайталасак», – деді. Сол сәтте Қазақстанның түрлі аймақтарындағы жастардың орындарынан тұрып, қолдарын

көтергенін көргенде, еріксіз көзге жас ұялады. Осылайша, тілеулес жандардың арман-мұраты, мақсат-мүддесі бір арнада тоғысканына куә болдық.

Форум барысында Семей ядролық полигонынан зардап шеккен балалар туралы қысқаметражды фильм де көрсетілді. Жарылыс салдарынан зардап шеккендер жайында нақты статистикалық мәліметтер мен ҚР ядролық қауіпсіздік саласының ағымдағы жағдайы баяндалды. Жаппай жою қаруларын таратпаудың халықаралық режимін нығайту бойынша Қазақстан қызметінің нәтижелілігі, ядролық қауіпсіздік және ядролық қарусыздандыру саласындағы Қазақстанның ғаламдық жетекшілігін, Қазақстан имиджін халықаралық аренаға көтеру мәселелері талқыланды. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың әлеуметтік даму жөніндегі проректоры Шолпан Жаманбалаева «Сынақ полигондарының жабылуынан тұрақты дамуға қарай» атты баяндамасында Семей ядролық полигоны жабылғаннан кейін атом энергиясын өндірудегі отандық ғылымның әлеуетін баяндады. ҚазҰУ ғалымдары осы салаға үлкен қызығушылық танытып отыр және оны тиімді пайдалануда зерттеу жұмыстарын жүргізуде.

Форум соңында әлемдегі тұрақтылықты қамтамасыз ететін тыныштықтың, бейбітшіліктің эстафетасын енді жастарға сеніп тапсыратын уақыттың келіп жеткені айтылды.

Е. ТОҚБАЙ

ҚазҰУ-дың Ғылыми-технологиялық паркі базасында «Тайм менеджмент табысты кәсіпкерлік құралы ретінде» атты Елбасының «Нұрлы жол – болашаққа бастар жол» Жолдауын жүзеге асыру шеңберінде дискуссиялық семинар өтті.

ТАБЫСТЫ КӘСІПКЕРЛІККЕ ЖЕТУ ЖОЛЫ

Семинар тайм менеджмент ұғымы, Эйзенхауэр матрицасы, уақытты басқару әдістері, тиімді тайм менеджмент қағидалары, тайм менеджменттің қазіргі заманғы техникалары секілді бірнеше келеді тақырыптар бойынша жалғасты.

Тайм менеджменттің қыр-сырларын ұғып, оны күнделікті өмірде ұтымды пайдалану, уақытты зая кетіретін тиімсіз істерден бас тарту, уақытты басқару арқылы өзінді басқару туралы сөз қозғалды. Сонымен қатар, тайм менеджменттің кәсіпкерлік қызметті жүргізу барсындағы маңыздылығы туралы, яғни мақсатқа жетуде уақытты ұтымды пайдалану, іскерлік кездесулерді тиімді жоспарлай білу, алдын ала жоспар құру негізінде бәріне үлгеру жайлы айтылды. Сонымен бірге, тайм менеджментке байланысты слайд-презентациялар мен видеоролик көрсетілді.

Жалпы, тайм менеджмент АҚШ пен батыс елдерінде қаржылық тәуелсіздікке қол жеткізудің, бай болудың, жетістікке жетудің ең маңызды аспектісі ретінде дәріптеледі. Соның жолында миллиондаған кітаптар жазылды, зерттеулер жүргізілді, тренингтер болды.

**Гүлжайна АСАНОВА,
Айдана СЫДЫҚОВА,**

ЭжБЖМ-нің 2-курс магистранттары

ҚазҰУ-да әлемдік білім нарығындағы бәсекеге қабілеттілікті арттыру үшін ауқымды жұмыстар атқарылды. Білім мен ғылымның қара шаңырағы білім беру сапасына қоса, студенттердің әлеуметтік жағдайына жіті көңіл бөледі. Бірегей ҚазҰУ қалашығы аумағында әлеуметтік, мәдени, оқу-ағарту, медициналық, көңіл көтеру және қызметтің тағы басқа 500-ден аса түрі ұсынылады. Соның ішінде сұлулық салоны, кір жуу, кітап дүкені, фотостудия, медициналық клиника, студенттік кафе, дәріхана, тігінші, тіпті аяқ киім шеберханасы да жұмыс істейді.

Жуырда ғана ашылған жана әлеуметтік дүкен ҚазҰУ-дың қызмет көрсету спектрін толықтыра түсті. Алматы қаласының 1000 жылдығына орай және «1000 қайырымды іс» жобасы аясында жүзеге асқан игі бастама «Керемет» студенттерге қызмет көрсету орталығында орналасқан.

«Керемет» студенттерге қызмет көрсету орталығы – университет көлемінде қызмет ететін әлем бойынша теңдесі жоқ сервис-тік орталық. Орталық шығыстың ұлы ойшылы Әбу Насыр әл-Фараби бабамыздың бақытқа жету жолында бір-біріне қол ұшын созатын «Қайырымды қала

тұрғындары» идеясы мен Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Бақуатты қоғам құру» тұжырымдамасын негізге ала отырып жүзеге асқан. Аталмыш идеялар қоғамдағы берекені сақтауда әрі университетіміздің алға қойған мақсаттары мен міндеттерін жүзеге асыруда барлық игі бастамаларға өзек болып отыр.

«Біздің басты мақсатымыз студенттерге жоғары стандарттарға сай сапалы қызмет көрсету және «қайырымды қоғамның тұрғындары» ретінде студенттерден еліміздің болашақ азаматтарын тәрбиелеп шығару», – деп ҚазҰУ-дың әлеуметтік

даму жөніндегі проректоры Шолпан Жаманбалаева атап өткеніндей, бұндай орталықтың зияткер орта құруда, шығармашылық және ғылыми дәрежені өсіруде әсері ерекше болмақ.

Аталмыш ғимарат мемлекеттік-жеке-меншік әріптестік (МЖӘ) негізінде университет өміріне тиімді болары сөзсіз. Өткен жылы МЖӘ негізінде жана кітапхана ғимараты пайдалануға берілсе, алдағы жылы жүзу бассейні іске қосылады деп күтілуде.

БАСПАСӨЗ ҚЫЗМЕТІ

ҮНДІСТАНДАҒЫ СЕМИНАР

Үндістанның Ассам штаты Гвахати қаласының Гаухати университетінде Парсы департаментінің ұйымдастыруымен «Үндістан, Иран, Ауғанстан және Орталық Азия арасындағы мәдени алмасулар: Шығыс ғалымдарының, сопылардың және парсы ақындарының қосқан үлесі» атты тақырыпта халықаралық ғылыми семинар өтті. Бұл семинарға біздер де ғылыми мақала тақырыбын ұсынып, шақырту алдық.

Гаухати университетінде Парсы департаментінің негізі 1977 жылы қаланған. Департаментті профессор Ахмед Рекибuddin басқарады. Бұл бөлімде жоғарыда аталған елдер арасындағы мәдени алмасулар мәселесі бойынша халықаралық семинар жүйелі түрде өткізіліп тұрады. Аймақтық университеттегі бөлім болғанына қарамастан, парсы департаментінің халықаралық байланыстар бойынша жұмысы жақсы орынға қойылған. Семинарға әртүрлі елдерден белгілі ғалымдар және осы мәселе шеңберінде ғылыми жұмыс жасап жүрген тұлғалар шақырылады. Парсы бөлімі болғандықтан, семинар жұмысы ағылшын және парсы тілдерінде жүргізіледі.

Биылғы семинарға Иран Ислам Республикасы, Ресей, Ауғанстан, Венгрия, Түркия, Әзірбайжан және Үндістан ғалымдары әртүрлі тақырыптағы ғылыми мақалалармен қатысты. Үндістан тарапынан семинарға Делидегі Дж.Неру университеті, Калькутта, Аллигарх және басқа қалалардағы университеттерден ғалымдар шақырылған. Парсы тілін оқытатын бөлімдер арасында ынтымақтастық өте жоғары деңгейде көрінді. Халықаралық семинарды өткізуге ИИР және Ауғанстан елдерінің елшіліктері қолдау көрсеткен. Семинар үш күнге созылды. Үндістан, Иран, Ауғанстан және Орталық Азия арасындағы тарихи, мәдени және ғылыми алмасулар, әдебиет, дін, тарих және басқа да ғылым салаларының жеке тұлғалары туралы өте қызықты баяндамалар жасалды.

Парсы тілінің рөлі туралы соны пікірлер айтылды. Орта ғасырларда осы аймақта парсы тілі ғылым мен мәдениет тілі ретінде пайдаланылған. Орталық Азия халықтарының, соның ішінде казактардың осы дәуірдегі тарихына қатысты көп деректер де парсы тілінде жазылған. Орта ғасырларда осы үлкен аймақта жүзеге асқан өзара мәдени алмасулар біздің еліміздің де тарихи-мәдени дамуына айтарлықтай өз әсерін тигізген. Біз де баяндамамызда парсы тілінің және ислам дінінің еліміздің тарихи-мәдени дамуындағы рөлі туралы айттық. Семинар барысында парсы тілі арқылы әртүрлі елдерден келген қатысушылар бір-бірімізбен еркін сөйлесіп, пікір алмастық.

Қорыта келе айтарымыз — елімізде парсы тілін оқыту жалғасын тауып, еліміздің тарихына байланысты деректерді оқып-зерттей алатын мамандарды даярлау күшейтілу керек. Бұл халықаралық семинар ғылыми тұрғыдан бізге өте пайдалы болды. Семинарға қатысқан елдердегі парсы тілінің қазіргі жағдайы, рөлі, университеттердің жұмысы, ғылыми жұмыстардың бағыттары туралы маңызды ақпарат алдық. Үндістан, Иран ғалымдары тарапынан бірлесіп жұмыс жасау туралы ұсыныстар жасалды. Халықаралық семинар жұмысы білім-ғылым саласындағы ынтымақтастықты көрсетті.

Түрксой кафедрасының
аға оқытушысы
Б. БАЗАРҚҰЛОВА,
доцент **З. ШАДКАМ**

ҚазҰУ колледжі әл-Фараби кітапханасында Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 25 жылдығына арналған «Тәуелсіз Қазақстанның интеллектуалды жастары» атты студенттердің ғылыми-тәжірибелік конференциясын өткізді. Шараға Алматы қаласының колледждер қауымдастығының өкілдері, Алматы қаласының білім басқармасы мен колледждің басшылары шақырылды.

ДАРЫНДЫ ЖАСТАР – МӘҢГІЛІК ЕЛДІҢ БОЛАШАҒЫ

Конференцияның негізгі мақсаты — ғылымды терең зерттеуге қызығушылық танытатын оқу-зерттеу, ғылыми-зерттеу және ғылыми-тәжірибелік қызметпен белсенді түрде айналысатын жастарды қолдау және дамыту.

Пленарлық мәжілісте жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультетінің деканы Ж.Е. Жаппасов, бейіндік мектеп директоры Д.И. Алпысбаева, сонымен қатар колледж әкімшілігі сөз сөйлеп, қатысушыларды қарсы алды.

Конференция шеңберінде «Әділет және құқық қорғау жүйесі жаңа реформаларды жасаудың бастамашысы ретінде», «Өсудің жаңа моделі және Тәуелсіз Қазақстанның дамуы», «Тілдерді білу — бүгінгі заман талабы», «Жан-жақты дамыған және интеллектуалды жастар — жаңа қоғамның моделін жүзеге асырушы» атты 4 секция мәжілісі жұмыс жасады.

Секция мәжілістерінде конференция қатысушылары Қазақ хандығының тарихи қалыптасу жолы мен дамуының түрлі кезеңдеріндегі оқиғалар желісі туралы пікірлерін ортаға салды. Ұлы дала кеңістігінде тарихи-мәдени мұраға

бай ғасырларды зерттеу туралы, сондай-ақ Қазақстан Республикасы халқының жоғары мағыналы ұлттық құндылықтар мен идеалдарды болашақ ұрпақ үшін сақтау мәселелерін талқылап, тілді игерудің қажеттілігі мен қазақ тілінің қоғамдағы рөлі мен мәртебесін нығайту мәселесін насихаттады.

Барлық жұмыстар алдын ала комиссия мүшелерімен қаралып, төмендегі талаптар бойынша сұрыпталды: тақырыптың өзекті болуы, жаңалығы, тақырып мазмұнының ашылуы, өз көзқарасының, қорытындысының болуы, т.б.

Конференцияға қатысушылар әртүрлі тың тақырыптар бойынша баяндамаларын оқыды, қойылған сұрақтарға жауап берді. Секция жұмысында ғылыми пікірталас, диалог болғанын айта кеткен жөн. Аталған тағылымы мол танымдық іс-шарадан қатысушылар ерекше әсер алды.

М.Н. АППАКОВА,
ҚазҰУ колледжі директорының
оқу-әдістемелік ісі
жөніндегі орынбасары

В профильной школе КазНУ прошла III школьная научно-исследовательская конференция «Юный Аль-Фараби», посвященная 25-летию независимости РК.

В мероприятии участвовали ученики профильной школы КазНУ, Назарбаев Интеллектуальной школы, а также школы №83 г. Алматы. С приветственной речью выступили декан факультета довузовского образования к.и.н. Ж. Е. Жаппасов, к.п.н., заместитель зав. кафедрой педагогики и образовательного менеджмента, и.о. доцента Е. С. Оналбеков, директор школы Д. И. Алпысбаева, д.пед.н., профессор кафедры общей неорганической химии К. Б. Бекишев.

Исследовательские работы участников затрагивали наиболее актуальные проблемы общества, где они предлагали не менее интересные пути их решения. Необходимо отметить, что в связи с реализацией идеи трехязычия в РК школьники выступили с докладами на казахском, русском и английском языках на высоком уровне. Также необходимо отметить, что магистранты приняли активное участие в организации и проведении III школьной научно-исследовательской конференции «Юный Аль-Фараби», и под их научным руководством ученики заняли призовые места на конференции.

Следует отметить, что сотрудничество с кафедрой педагогики и образовательного

«Юный Аль-Фараби»

менеджмента проводится в рамках реализации концепции непрерывного образования «школа-колледж-университет». Кафедра осуществляет консультативную, организационно-методическую помощь профильной школе КазНУ под

руководством зав. кафедрой д.пед.н., профессора А. А. Булатбаевой, зам. зав. кафедрой Е. С. Оналбекова. Преподавателями кафедры Ш. Т. Таубаевой, З. М. Садвакасовой, Р. С. Касымовой были организованы мастер-классы для учителей

профильной школы КазНУ. Магистранты кафедры педагогики и образовательного менеджмента вносят свой вклад: К. Ермакбай читает лекции, А. Имантусупова работает в качестве психолога профильной школы.

В ходе мероприятия были высказаны слова благодарности со стороны представителей и участников конференции Назарбаев Интеллектуальной школы, а также родителей участников школы №83. Представители НИШ отметили высокий уровень проведения научно-исследовательской конференции и предложили проведение последующих конференций с большим охватом школ, организовать совместные команды учеников НИШ и профильной школы для участия в международных научно-исследовательских соревнований и проектах.

Выражаем благодарность руководству профильной школы КазНУ в лице директора школы Д. И. Алпысбаевой, зам. директора М. М. Жакеевой, Ш. С. Удуримовой за высокий уровень организации мероприятия, а также пожелать увеличения количества школ-участников не только по г. Алматы, но и по всему Казахстану.

Е. С. ОНАЛБЕКОВ,
М. М. ЖАКЕЕВА,
А. ИМАНТУСУПОВА,
К. ЕРМЕКБАЙ

Кандидат в маслихаты Бигельды Габдуллин встретился с электоратом – молодежью КазНУ и жителями Бостандыкского района

■ К 80-ЛЕТИЮ С. КУСАИНОВА

УЧЕНЫЙ-ПЕДАГОГ

В марте сего года исполняется 80 лет со дня рождения известного казахстанского ученого, внесшего большой вклад в развитие одного из важнейших направлений географической науки «геоморфологии» – профессору кафедры географии, землеустройства и кадастра Сейту Ахмеровичу Кусаинову. Он является продолжателем идей основоположника казахстанской школы геоморфологии, выдающегося ученого профессора М. Жандаева, автором многочисленных монографий, учебников, научных трудов широко известных в Казахстане и далеко за его пределами.

Редко кому в 80 лет удастся сохранить юношеский задор, оптимизм и при этом ни на минуту не прекращать работу над собой, постоянно находясь в поисках истины и самосовершенствования. Мне посчастливилось в том, что я живу и работаю рядом с одним из таких людей нашего университета, прекрасным педагогом, большим ученым, страстным патриотом своей родины и народа, для которого мудрость превратилась в неотъемлемую часть его натуры и бытия. Это наискромнейший человек, на всю жизнь сохранивший верность высокой морали, семье и географической науке – Сейт Ахмерович Кусаинов.

Сегодня, накануне 80-летия Сейта Ахмеровича, нам, казахстанским географам хотелось бы выразить огромную признательность юбиляру за его труд в развитии географической науки – геоморфологии, за обогащение ее теории и прикладных аспектов этого важнейшего направления географии. Мы привыкли к тому, что ежегодно на протяжении многих лет издаются фундаментальные учебники и солидные монографии профессора Кусаинова.

Научную деятельность профессора Кусаинова можно рассматривать не только

как один из элементов высокого рейтинга географии Казахстана, но и как бренд Казахстана в экспертном сообществе постсоветских стран. 2 монографии, 3 учебника, 5 учебных пособий и сотни статей – это труды, вызывающие восхищение, причем ряд его научных работ подготовлены во время научных командировок в Китай, и получившие признание ведущих китайских геоморфологов. Следует сказать, что китайская геоморфология одна из сильнейших в мире.

Одним из факторов, повлиявшим на формирование Кусаинова как ученого и педагога, являлась та студенческая среда, где он начинал учиться в начале 50-х годов прошлого века. Это уникальная группа, которая по истечении 55 лет сохранилась как вполне дееспособная единица. Большинство студентов, с которыми он впервые сел на студенческую скамью в стенах КазГУ, стали известными личностями, прославившими геологическую науку Казахстана. Особенно на формирование Сейта Ахмеровича как личности повлиял их однокурсник – Олжас Сулейменов. Он прямо или косвенно определил жизненное кредо каждого из своих сокурсников, но траекторию сферы деятельности они выбрали сами.

Сейт Ахмерович по существу окончил два университета, блестяще владея китайским языком, он всегда обладал высоким качеством профессионала и большими способностями во многих областях знаний. Конечно же, при желании он мог бы сделать головокружительную карьеру, таких возможностей у него было более чем достаточно, но он выбрал иной путь – труженика – ученого и педагога.

К 80-ти годам человек набирает колоссальный опыт, который тянется из прошлого, а мудрость устремлена в будущее. Те идеи, которые Сейт Ахмерович реализовал в своих книгах, и те, которые еще предстоит реализовать, во многом определяют развитие географической науки Казахстана. Счастье любого ученого и педагога можно считать состоявшимся, если в нем нуждаются студенты, коллеги, научная общественность, а Сейт Ахмерович относится именно к этой категории.

В эти дни я хотел бы от всей души поздравить своего учителя и друга с 80-летием со дня рождения, пожелать здоровья, благополучия семье и творческих побед. Также хотелось бы ему сказать большое спасибо за его человеколюбие в самом прекрасном и глубоком звучании этого слова. Сейт Ахмерович – это целостность натуры человека и ученого, это целостность, к которому стремятся многие, но достигают единицы.

Шарипжан НАДЫРОВ,
профессор кафедры географии, землеустройства и кадастра;
Алим МЫЛКАЙДАРОВ,
доцент кафедры географии, землеустройства и кадастра

АСЫЛ ЖАН

Қазақ ғылымының өркендеуіне өз үлесін қосып, ел жадында ерен еңбектерімен қалған біртуар азаматтардың бірі – ҰҒА академигі, физика-математика ғылымдарының докторы Әбділдин Мейірхан Мұбарәкұлы.

Әбділдин Мейірхан Мұбарәкұлы – 1938 жылы 16 наурызда Алтай өлкесі, Троицк ауданындағы Зигаинова ауылында дүниеге келген болатын.

Ол 1970 жылдан бастап әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде 40 жылдан астам табан аудармай қызмет істеді. 1970–1981 жылдары және 1986 жылдан өмірінің соңына дейін теориялық физика кафедрасының меңгерушісі болды. ҚазМУ-дың ректоры болып жұмыс атқарды. Ол осы қызметке оқытушы – профессорлардың қолдауымен және құпия дауыс беру арқылы сайланған алғашқы ректор болатын.

Мейірхан Мұбарәкұлы Эйнштейннің гравитациялық теориясы бойынша бұрынғы ТМД елдері ішіндегі білікті де білгір, мықты мамандардың бірі еді. Қазақстан Республикасындағы іргелі зерттеулердегі басым бағыт «Теориялық физиканың» негізгі ұйымдастырушысы, «Гравитациялық, электромагниттік, күшті және әлсіз әсерлесулер» атты іргелі зерттеулер бағдарламасының жетекшісі болды. Оның ғылыми жетекшілігімен бірнеше кандидаттық және докторлық диссертациялар қорғалды. Мейірхан Мұбарәкұлынан тәлім-тәрбие алған мыңдаған шәкірттер бүгінде тәуелсіз республикамыздың түкпір-түкпірінде болашақ ұрпақ үшін еңбек етуде. Оның 200-ден астам ғылыми мақаласы, 3 монографиясы жарық көрді.

Ғұлама ғалым жан-жақты болатын. Тек жаратылыстану ғылымдарын ғана емес, барлық ғылымды да бір-бірімен ұштастыра алатын. Ол қазақ елінің ауыз әдебиетін жатқа білетін. Әл-Фараби философиясынан ой толғап, Асан қайғы, Бұқар жырау, Махамбет, Абай және Жамбыл өлеңдерін түйдектей айтатын. Жаны лирикаға жақын болғандықтан да болар, ғалым ағамыз

достыққа адал, ағалыққа берік болатын. Ол өзінен бұрынғы ұлылардан үлгі ала жүріп, кейінгі буынға өзіндік өнеге көрсете білді. Ол кісінің тіліп түсетін ұятты да өткір тілі өзгелерге айбар болатын. Сондықтан да ол өз айналасына білім, ғылым саласына шын берілген, нағыз білімдар, адал жандарды топтастырды. Жалпы, Мейірхан Әбділдин сияқты ғалымдар ғасырында бір туатын асыл тұлғалардың қатарында. Ол тек ұлағатты ұстаз емес, сонымен қатар отбасына жылуын сыйлай білген аяулы жар, ардақты әке, жолдастарына адал дос та бола білді. Ортамыздан асыл ағамызды алып кеткен ажал желден жүйрік атылған оқ сияқты. Егер де ардақты Мейірхан Мұбарәкұлы қасымызда болғанда, бүгінде 78 жасқа толатын еді.

Әлия ТАУКЕНОВА,
теориялық және ядролық физика кафедрасының аға оқытушысы

ПАТРИОТ СВОЕЙ СТРАНЫ

4 марта 2016 года на 74 году жизни скончался Заслуженный деятель РК, кандидат технических наук, член-корреспондент Академии военных наук РК и Российской Федерации, профессор, ветеран Вооруженных Сил, полковник в отставке Пернехан Ашимбаевич Ермекбаев.

Вся жизнь П.А. Ермекбаева была посвящена благородному делу – делу защиты Отечества. В армейском строю он прошел путь от курсанта Ташкентского танкового училища до начальника Военно-научного центра Министерства обороны РК. Занимая высокие командные должности, Пернехан Ашимбаевич проявил себя как военный профессионал высочайшего уровня, заботливый и верный товарищ, талантливый наставник и педагог.

Большую часть жизни полковник П.А. Ермекбаев посвятил военно-педагогической деятельности. Возглавляя длительное время кафедру бронетанковой техники и вооружения Алматинского высшего общевойскового командного училища им. Маршала Советского Союза И.С. Конева, он стоял у истоков формирования основ военного образования Вооруженных Сил страны.

Неоценим вклад полковника П.А. Ермекбаева в дело становления и развития военной науки независимого Казахстана, он явился первым начальником Военно-научного центра Министерства обороны РК, автором многих монографий и научно-экспертных исследований современной бронетанковой техники.

Педагогический стаж полковника в отставке П.А. Ермекбаева составил

более 45 лет. В последние годы Пернехан Ашимбаевич работал в должности преподавателя-профессора военно-специальных наук военной кафедры КазНУ, принимал активное участие в деятельности Советов ветеранских организаций республиканского и городского уровней.

Светлая память о патриоте страны, человеке долга и чести свято хранима в памяти и сердцах тех, кто имел счастье служить и быть знакомым с Пернеханом Ашимбаевичем Ермекбаевым.

Коллектив военной кафедры КазНУ

География және табиғатты пайдалану факультетінің ұйымдастыруымен «Зерттеу жұмыстарын қаржыландыру көздерін іздеу және ұсыныстарды дайындау» тақырыбында тренинг өтті

Ет орнына

Салт-дәстүрімізді тек Наурыз мерекесінде ғана еске алатын психологияны қалай өзгертуге болады?

Мұхамбетқали БҮРКІТБАЕВ,
ҚазҰУ-дың бірінші проректоры:

—Менің замандастарым, бұл мейрам мемлекеттік деңгейде тойланбайтын кеңестік кезеңде өскен аға буын, біздің ұлттық ерекшелігімізді танытатын, салт-дәстүріміз бен әдет-ғұрпымызды жандандырған, бейбітшілік пен игі істерге шақыратын Ұлыстың ұлы күні — Наурыз мейрамының қадір-қасиетін жете түсінеді.

Әрине, жаппай қалаға қоныс аудару мен жаһандану жағдайында ұлттық құндылықтарымыздың кейбір белгілерінің жоғалу қаупі бар. Мәселен, үлкен қалаларда үш ұрпақтың бір шаңырақ астында өмір сүруі сирек кездесетін жағдай. Дәл осылай болғанда алдыңғы буынның білімі мен өмірлік тәжірибесі кейінгі ұрпаққа үзіліссіз беріліп отырды, оның ішінде салт-дәстүрді сақтау, үлкенге құрмет көрсету, сонымен қатар туыстық қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру үдерісі жүрді. Сондықтан, өзіміздің бай салт-дәстүрімізді сақтай отырып, баланы тәрбиелеу мен ұлттық психологиясын қалыптастыру үшін ерте жастан қазақ тілді тәрбие беру аса маңызды.

Сондай-ақ, қазақ ұлтының салт-дәстүрі мен әдет-ғұрпын үнемі бұқаралық ақпарат құралдары арқылы насихаттау және ол туралы теле сюжеттер мен ақпараттар тарату да өте маңызды. Телеарналарда аталмыш жобалардың пайда болуы мені қатты қуантады. Тіпті, мектеп бағдарламаларына қазақтардың және Қазақстанда өмір сүріп жатқан өзге ұлт өкілдерінің салт-дәстүрі мен әдет-ғұрпына арналған сабақтар енгізу керек.

Өз салт-дәстүріне деген құрмет ұлттық киімдерді кию арқылы да көрінетіні даусыз. Балабақшаларда, түрлі мерекелерде және балалар байқауларында балдырғандардың ұлттық киімде өнер көрсетуі қандай әсерлі! Үлкендерге арналған киім, соның ішінде ұлттық ою-өрнекпен көмкерілген әйелдер киімі де аса әдемі.

Ұлттық рухта тәрбие беруде ұлттық музыка мен музыкалық аспаптарға баулу — маңызды мәселелердің бірі. Сондықтан домбыра, қобыз үйірмелерін көптеп ашып, түрлі концерттер мен байқауларды жиі ұйымдастырып тұру керек.

Ұлттың бірегейлігін анықтауда ұлттық тағамдардың да өзіндік алар орны бар. Қазақтың бай асханасы халыққа қоғамдық тамақтану орындарында, кафелер мен мейрамханаларда қолжетімді болуы шарт. Қазақтың ұлттық тағамдарын әзірлеуді қыздар мектепте еңбек сабақтарында және отбасы, ошақ қасында үйренуі тиіс. Біздің телеарналарда ас әзірлеуге байланысты көптеген шетелдік бағдарламалар бар. Қазақтың ұлттық тағамдары мен сусындары сол телеарналардан өзінің орнын ойып тұрып алуы керек.

Түз орнына

Наурыз мерекесін тойлаудың маңыздылығын арттыру үшін қандай ұсыныстар айтар едіңіз?

Талғат МЕКЕБАЕВ,
«Парасат» қызметкерлер кәсіподағының төрағасы:

—Наурыз — береке-бірліктің, теңдіктің, жақсы тілеудің, қайта түлеудің тойы. Бұл — күн мен түн теңелетін, жан-жануарлар төлдеп, адамдардың аузы аққа тиетін, жер үстіне шаттық орнайтын күн. Күні бүгінге дейін жер шарындағы Шығыс халықтарының дәстүрлі мейрамына айналып отырған қасиетті Наурызды кастерлеп қарсы алу Кеңес өкіметінің тоталитарлық жүйесінің салған тыйымы салдарынан ұмытылуға айнала жаздап еді. Бұл мерекені Қазақстанда ресми түрде тойлау 1988 жылдан бері қарай

жалғасып келеді. Әр мерекенің өзіндік тойлау дәстүрі бар сияқты, Наурыздың да өзіндік тойлау дәстүрі бар. Ата-бабадан қалған салт бойынша Наурыз мейрамын көрісуден бастап, бүкіл ел болып ағаш отырғызып, туыс-туған бір-бірін шақырысып, өлілерге дұға тілеп, тірілерге берекет сұрап, «наурыз көже» дайындап, мол дастархан жайылады. Әсіресе, мен өз басым наурыз мерекесін басқа мерекелерге қарағанда асыға күтіп, зор қуанышпен қарсы аламын. Бұл мерекенің ерекшелігі мен қасиетін айта берсе, сөз жетпейді деп ойлаймын.

Бүгінде Ұлыстың ұлы күні — Наурыз мерекесінің маңыздылығын арттыру біз үшін ұлттық құндылықтарымызды көздің қарашығындай сақтап, әрі қарай дәріптей білуімізден басталады. Сол себептен де Наурыз мерекесі өз орнын жоғалтпасын десек, ұлттық нақышта, заманға сай түрлендіруіміз керек. Ұлтымызда ғасырлар бойы қалыптасқан қандай жақсы дәстүрлер бар, солардың бәрін наурыз айында көрсетуге тиістіміз. Ұлттық ән-күйлерді, тәрбиелік мәні бар көркем және тарихи фильмдерді көбірек көрсету өте маңызды деп ойлаймын. Бұл мерекелік айда сонымен қатар айтыс сайысын, жыршы-термешілер байқауын, жылда өткізіліп жүрген «Қазақстан барысы» секілді палуандар күресін, көкпар, бәйге және басқа да ұлттық ойындарды жаппай өткізсек, нұр үстіне нұр болар еді. Әрине, қазіргі таңда мемлекет тарапынан Наурыз мерекесіне өте үлкен көңіл бөлініп келеді. Айтар болсақ, Президентіміз Н.Ә Назарбаевтың өзі Наурыз мерекесін бастауға байланысты: «Ағаш отырғызумен қатар тазалықты қолға алып, халықтың экологиялық тәрбиесін қалыптастыру керек», — деген сөзінің мәнісіне баратын болсақ, онда айналаны тазалықтан, яғни елді-мекен, көше, аула атаулының бәрінен бастасақ, салдары сөз жоқ өз денсаулығымызға кепіл және ұрпаққа берер экологиялық тәрбиеміздің де басы болары белгілі. Ұлыс күні тоқшылық пен ырыстың белгісі саналатын қасиетті тағам «наурыз көже» әр отбасының үйінде жасалатын тағамға айналып, елім, жерім дейтін ұлтжанды азаматтардың жетім-жесірлерге, хал-жағдайы төмен адамдарға қол ұшын созып, осы наурыз айында көбірек таратып берсе, біздің бауырмашылығымыздың нысаны көрінген болар еді.

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, ежелгі кезеңнен бері қарай кастерленіп келе жатқан Наурыз мейрамы қазіргі заманға бейімделіп, қоғамымыздағы саяси тұрақтылықты, достық пен келісімді нығайтатын мерекенің тегігіне айнала берсін деп тілеймін.

"Қазақ университеті" газеті

2011 жылдан бастап жыл басы Наурыз мейрамы шығыс әлем ұйымы шеңберінде тойланып келеді. БҰҰ «Халықаралық наурыз күнін әлемдік мереке ретінде белгілеп, оның бір ұл бүкіл адамзат мұрасының құрамдас бір бөлігі Ұлыстың ұлы күнін әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті маңыздылықпен атап өтеді. Бұл жыл басын мол дастархан алсақ, жыл да жағымды жаңалықтарға, молшылыққа толы бо күнін ұлықтауда және мәртебесін арттыру Наурыз мейрамы – жаңа тіршіліктің бастауы ғана емес, ынтық татулық пен қарым-қатынастың мерекесі. Ал бұл халықаралық наурыз көжеде екені белгілі. Осы орайда «Қазақ университеті» ұсынып келеді. «Наурыз көже» дейтініміздің себебі, осы дәм сұрақтың жауабын ұсынып отырмыз нәрін алу оқырман

Ұн орнына

Наурыздың күнтізбелік тарихы жайлы не айтасыз?

Арман ЖҰМАДІЛ,
тарих, археология және этнология факультетінің деканы:

Ислам дініне дейін арабтар, ортағасырлық еврей, қытай халқы сияқты ай-күн күнтізбесін қолданып, 24 жыл циклда 13 ай қосылып отырған. 631 жылдан бастап Мұхаммед пайғамбар 13 айды қосуға тыйым салып, ай күнтізбесін енгізген.

Селджуктер сұлтаны Мәлік шах билік басына (1072-1092) келгенде Исфаханда жаңа обсерватория салдырып, күнтізбені қайта жасауға жарлық берген. Жаңа күнтізбе жасауға Хорасанның атакты ғалымдары Омар Хайям, Абу-л-Музаффар ал-Исфазари, Маймун ибн Наджиб ал-Васити, т.б. қатысқан. Осылайша 1079 жылы жаңа күнтізбе жасалып, жылдың табиғи қозғалысы қайта есептеліп, Наурыз мейрамы 21 наурызға, күн мен түннің теңелуі 21-нен 22-не өтетін уақытқа белгіленді. Бұрынғы күнтізбеде жаңа күнтізбеден 16 күн айырмашылық болып келген. Осылайша Наурыздың күнтізбедегі тұрақты орны анықталды.

Омар Хайям күнтізбесінде жыл ұзақтығы 365, 2424 күн, ол нақты уақыттан 0,0002 тәулікке кате, 1 кате күн 5000 жылда жиналады. Ал бүгінгі қолданыстағы Григорий күнтізбесінде бір жылда 365, 2425 күн бар, ол нақты уақыттан 0, 0003 тәулікке кате, 1 кате күн 3333 жылда жиналады.

«Наурыз» парсы сөзі болғанымен, көне түркілерге, қазақтарға ерте заманнан кірігіп, сіңіп кеткендігін деректер дәлелдейді. Қазақтар «Наурыздан соң жаз деймін» немесе «Наурыздан соң жаздаймын» деп «Наурыздың» көктем мезгілі екендігін айтқан. Яғни, көне түркілер, қазақтар «Наурыз» мерекесін «жыл басы» ретінде ғана емес, табиғаттың жаңаруы ретінде де тойлаған. Парсы күнтізбесінде «наурыз» ай аты емес, жылдың басындағы фарвардин айының басындағы 1-ші күннің аты болса, қазақтар бұл күнді «Ұлыстың (жылдың) ұлы күні» дейді.

Дәмдеуіш орнына

Наурыз мейрамының мәртебесін арттыру үшін не істеу қажет?

Роза ҚАСЫМОВА,
педагогика және білім беру менеджменті кафедрасының доценті:

—Өз-Наурыз — Ұлыстың ұлы күні. Қазақ халқы ғана емес, әлем халықтарының көпшілігі есте жоқ ескі замандардан бері тойлайтын, қыстың қысымшылығынан құтылып, көрікті көктеммен көрісетін, Жер-ана алты ай ұйқысынан оянып, төрт түлік мал төлдейтін, күн мен түн теңеліп, жақсылық жамандықты жеңетін қасиетті шак. Желкідеген тал егіп, бүлкілдеген бұлақ көзін ашатын шынайы Жаңа күн.

Аталмыш мейрамның мерейін үстем қылу үшін алдымен жас ұрпаққа Ұлыс күні жайындағы насихатты күшейтуіміз қажет. Наурыз мейрамы жайында айтқанда, Қыдыр Ата мен Ұмай ананы еске алғанымыз жөн. Қыдыр Ата — қазақтың, сондай-ақ басқа да түркі тілдес халықтардың ерекше жарылқаушы, адам баласын өзара жарастырушы, алыс-жақынды табыстырушы киелі тұлға. Ал, Ұмай ана — Хауа ананың ізін жалғаған ұлы ана, әйел мен баланың пірі, мейірім мен шапағат иесі. Міне, осы екі тұлға Қыдыр баба мен Ұмай ана Наурыз күні қарсаңында балабақшалардағы бүлдіршіндер мен төменгі сыныптардағы жеткіншектерге сыйлық үлестірсе, жасөспірімдер мен жастарға арнап баталарын беріп, игі тілек білдірсе, ұлттың ұлы мейрамы — Наурыз мейрамының тарихы мен ерекшеліктері жайлы әңгімелеп берсе, қандай тамаша! Осыдан дәстүріміз бен салтымыз әсерлі дәріптеліп, Қыдыр Атамыздың киесі мен Ұмай анамыздың мейіріміне бөленбей ме?! Наурыз мейрамын ұлтымыз ұлықталатын, тарихымыз қайта жаңғыратын кез деп санағаннан кейін, ежелгі мерекенің құндылығын арттырып, болашақ ұрпақтың санасына сіңіру — борышымыз.

В библиотеке аль-Фараби проводится анкетирование среди студентов в рамках конкурса чтения "Лидер чтения-2016"

22 наурыз – Ұлыстың ұлы күні

Наурыз мейрамын тойлау рәсімі

НАУРЫЗ АЙЫНДА ШҰАҚТЫ
КӨКТЕМНІҢ ШЫҒУЫМЕН ДҮНИЕ
ОЯНЫП, ТІРШІЛІК БҰРШІК
АТАДЫ. БҰЛ МАУСЫМ КӨПТЕГЕН
ШЫҒЫС ЕЛДЕРІ ҮШІН ЖАҢА
ЖЫЛ - ЖЫЛ БАСЫ «НАУРЫЗ
МЕЙРАМЫ» РЕТІНДЕ КЕҢІНЕН
ТОЙЛАНАДЫ.

«Наурыз мейрамын» қазақтар жақсы дәстүр, жарасымды салт-өнеге ретінде ұрпақтан-ұрпаққа мұра етіп, тойлап келеді. Халқымыздың ыстық ықыласы мен жақсы дәстүрімен жаңа мазмұн, жаңа сипат бере отырып жандандыру өзімізге байланысты. Сондықтан Наурыздың шығу тарихын білген абзал.

Дәл басталу жылын, уақытын айту қиын болғанымен, өз Наурыз — Шығыс халықтарының талай замандардан бері тойлап келе жатқан төл мейрамы. «Наурыз» деген сөздің өзі түркі және иран тілдерінен келіп шыққан: «ноу» — жаңа, «руз» — күн, яғни «жаңа күн» деген мағына береді. Қазақтар мұны «ұлыс күні» деп те атайды. Көктем мерекесін — наурыз мерекесін атап өту, бүкіл көпшілік болып тойлау дәстүрі дүниежүзінің біраз халықтарында ұшырасады. Мұны ежелгі гректер — «патрих», бирмалықтар — «су мейрамы», тәжіктер — «гүлгардан», «бейшешек», «гүлнарыз», татарлар — «нардуган», буряттар — «сагаан сара», моңғолдар — «нарқояш», т.с.с. дейді.

Наурыз туралы ең алғашқы деректер бізге Әбу Райхан Беруни, Ибн Балхи, Омар Хайям жазбалары арқылы келіп жеткен. Бұлар да наурыздың тойлана бастаған кезін дөп басып айтпағанымен, оған дейін де талай ғасырлардан бері мерекелік дәстүр ретінде аталып отырғанын сеніммен айтады.

Кейбір зерттеушілер бұл құбылыс дәстүрдің шығу тегін түсіндіруде, айналадағының бәрін жақсылық пен жамандықтың, жаз бен қыстың, суық пен жылының, қайырымдылық пен қатыгездіктің күресі деп танитын дуалистік теорияға сүйенеді. Көне астрономиялық түсінік бойынша, әрбір жыл алты ай қыс

пен алты ай жазға бөлінеді. Жаз айлары — жағымды, қыс айлары — жағымсыз саналған. Осындай көне таным-ұғым бойынша күн мен түннің тенелген күні, яғни жағымсыз қыстың жазға ұласқан, жамандықты жақсылықтың жеңген күні — Наурыз мейрамы болып саналады.

Қыс пен жазды тірі адамға, яғни жақсылық пен жамандыққа балап, бір-бірімен күрестіріп, жекпе-жекке шығару түркі-моңғол халықтарында да ұшырасады. Бұл туралы XI ғасырда жазылған Махмұт Қашқаридың еңбегінен оқуға болады. Осы жайттар туралы «Қар мен Ноянның тілдесуі» деген ертегіде баяндалған.

Қазақ ұғымында да Ұлыс күн аспан денелері өздерінің ең бастапқы нүктесіне келіп, күн мен түн тенелген, жан-жануар түлеп, әлем жаңғырып, жерде көк дүркіреп көтерілген күннен басталады (Ескі күнтізбелік санақ бойынша — 9 наурыз, жаңа күнтізбе бойынша 22 наурыз).

Қазақтар Наурыз мейрамына — Ұлыс күніне ерекше құрметпен қараған. Бұл күні дүниеге келген сәбилерге Наурызбай, Наурызбек, Мейрамгүл, Наурызгүл деп ат қою да оған деген ыстық ықыласың белгісі. Егер Наурыз мейрамы күні қар жауса, оны жақсылыққа жорып, қуаңған. Оның үстіне Наурыз мейрамында жауған қар ала құстай жауған қардан өзгеше аппақ әрі жұмсақ болатындықтан, тілімізде «наурыздың ақша қарындай» деген теңеу-тіркес айтылады.

«Жыл басы жақсы басталса, соны да солай болады» деген сенім-нанымға сәйкес жұрт Наурыз мейрамына қатты әзірленген, оның кең дастарханына барын салатын болған. Әр үйде жеті түрлі заттан тағам әзірленіп, «Наурыз көже» пісірілген.

«Наурыз мейрамы» басталатын түні ауылдың бойжеткендері жиналып қыстан қалған соғымның еті мен жаңа төлдеген малдың уызын қосып пісірген тағамды жігіттерге сыйлайды. Бұл тағам-ас «ұйқыашар» деп аталған.

Бұған жауап ретінде жігіттер қыздарға «Селтеткізер», «Діреткізер» деп аталатын сыйлық ұсынады. Ол сыйлықтың ішінде айна, тарақ және иіс су болған. Наурыз

басталар 21 наурыз түні әрбір үйдің төріне қос шырақ жағылады. Ол «жаңа жыл үйге кіргенде үй іші жарық болсын» деген пейілді білдіреді.

Наурыз мейрамына дейін үй ішіндегі жиһаз-мүліктің шаңы қағылып, кір-қоңы түгел жуылып тазартылады. «Жаңа жыл мұнтаздай таза үйге енсе, ол үй жыл бойы ауру-сырқау, пәле-жаладан аман болады» деп ырымдаған.

Наурыз басталар 22-сі түні ыдыс атаулы аққа (сүт, айран, шұбат, шалап, уыз, т.б.), ыдысқа бидай, тары, арпа, сұлы, жүгері және бұлақ суын толтырып қойған. Мәні: «жыл бойы ақ мол, дән тасқын-тасқын, жауын-шашын көп болсын» деген. Наурыз мейрамы күні таңертең жас жігіттер қолдарына күрек, кетпен алып, қыз-келіншектер құрт, ірімшік, сүт пісірген, бәрі бір алаңға жиналып, жігіттер «Бұлақ көрсен, көзін аш» деген ізгі ниетпен айнала төңіректегі бастаулардың көзін ашады. Ал қарттар жағы болса, «Атаннан мал қалғанша — тал қалсын», «Бір тал кессен, он тал ек!» деп көзі ашылған бұлақ басына ағаштар отырғызады.

Наурыз мейрамында, осы айда адамдардың сәлемдесуінің де өзіндік рәсімі болған. Мысалы, екі кісі бір-бірімен амандасқанда «Ұлыс береке берсін!», «Ұлыс бақты болсын!» немесе «Төрт түлік акты болсын!» деген сияқты ізгі тілектер айтып көріседі.

Ер адамдар бір-бірімен қос қолдап амандасып, төс қағыстырады. Әйелдер құшақтасады. Төс соғыстыру — «өмір тірегі — төсім мен тіршілік көзі — екі қолым аман-сау» дегенді білдіреді.

Түс кезінде ауыл адамдары биіктеу бір төбенің басына жайылған кең дастархан төңірегіне жиналады. Қарияларға арнап өгіз етінен пісірген тамақ беріледі. Бұл тағам — «бел көтерер» деп аталады. Бұл ақсақалдар қуатты, қайратты, байқуатты күші болсын дегені. Тамақ желінген соң үш буын — бала буын, аға буын, ата буын болып бөлініп, түрлі көңілді ойындар ойналған.

Ұлыс тойы — жер бетіне жақсылықтың ұялауының символы. Наурыз мерекесінің тәрбиелік мәні зор. Наурызды қарсы алу арқылы адам салт-дәстүрді жалғастыру, үлкен-кішіге құрметпен қарау, табиғатты аялауды, еңбекті сүю сияқты асыл қасиеттерді үйренеді.

Наурыз мейрамы — бұқаралық, халықтық мереке. Мұның ар жағында ізгі ниет, жақсы тілектер жатыр.

К.К. МАҚАШ,
*география, жерге орналастыру және
кадастр кафедрасының
аға оқытушысы*

Жалғасы. Басы 1-бетте

Наурыз — ізгілік пен жаңару кезеңі

Жаңа айдың туатынына дейінгі бір-екі күн мен «кеміген» айдың аспаннан екі күндік жоқ болып кету мерзімін қазақ өліара дейді. Осы арқылы алдағы айға болжам жасалады.

Наурыз айының соңғы күндерінде жыл құстары да ұшып келе бастайды, аралас қарлы жанбыр, суық жел тұрады. Мұны ел құс қанаты деп атап, амалға жатқызған.

Табиғаттағы жанару, жасару, өсіп-өркендеу құбылысын «Наурыз» мейрамымен байланыстыру бүкіл адамзаттың дамуымен үндесіп жатыр. Табиғаттағы «тенесу», жасару, жаңару, өркен жаю үрдісі өздігінен болмайды. Ол Тәңірдің барлық тіршілік иелеріне жасаған жақсылығы деп ұғындырылады. Соған орай адамдарға, жалпы тіршілік атаулыға құт-береке дарытатын Қыдыр Ата бейнесі қайта жаңғырған. Қыдыр Атаның ақ құйған, дән толтырылған ыдысқа назары түссе, мал төлді болып, егін жақсы шығады деген түсінік қалыптасып, Қыдыр түні жеке ыдысты дәнмен, таза бұлақ суымен толтыру жоралғысынан тоқшылық, молшылықты көксеу ниетін аңғаруға болады. Қазан толы наурыз көже жоралғысы тоқшылық мәнін ғана емес, елдің татулығы мен бірлігін білдіретін ұлттық танымға да сай келеді. Ерте заманда атақты байлар, бек, сұлтандар,

хандар ұлан-асыр той жасап, қарапайым халықтың көңілін көтерген.

Кетік аяқты сындыру, ескі-құсқыны моғал ошақта өртеу ескіден қалғаннан тазару, өкпе-наздан арылу дегенді білдірген.

Наурыз мейрамында қауымдасып, бұлақтың көзін ашады, ағаш егеді, арық тазалайды. «Атаннан мал қалғанша, тал қалсын» деп тоған бойына, бұлақ басына

ағаш егеді. Көпір салады, бұзылған көпірді, жолды жөндейді. Сөйтіп, табиғатқа да, қоғамға да пайдалы іс атқарылады. Адамдар үй-ішін, қора-қопсысын тазартып, жылы аймақтарда жерді ертеректе омашпен (ағаш соқамен) жырттып, дән егеді.

Адамдар жаңа киімдерін киіп, көрші-қолан, ағайын-туысты жаңа жылмен құттықтайды. Ұлыстың ұлы

күні құтты болсын деп, бір-біріне түзу тілек, ақ ниетін білдіріп, үлкен қариялар көпшілікке ақ батасын арнайды. Жасына жас қосылды, жасың құтты болсын деп лебізін білдіреді. Ер-азаматтар қос қолдасып амандасып, төс қағыстырса, әйелдер жағы құшақтасып, бір-біріне игі тілектерін жаудырады. Арнайы даярланған дас-тарқаннан дәм ауыз тиюге, бірін-бірі жеті дәннен әзірленген наурыз көже ішуге шақырған. Ауыл ақсақалдары араларына жік түскен бауырлас ел, руларды, ағайын, дос-жарандарды бір дастарқаннан дәм таттырып, табыстырады. Алтыбақан басында ән айтылып, күй тартылады. Аударыспақ, күрес, қыз қуу, алтыбақан, тартыспақ, тең көтеру, т.б. дәстүрлі ұлттық ойындар ойналады. Таң ата көпшілік биік төбенің басына шығып, атқан танды қарсы алады. Атқан таңның шапағынан жаңа жылдың келгенін түсінген. Осындай амалдар мен белгілердің орындалған айы Наурыз мейрамы — ырыс пен ынтымақтың, бірлік пен берекенің бастауы болған. Ендеше, күніміз ұлысты, жеріміз ырысты болсын, ағайын!

*Материалды дайындаған
Қаламқас АМАНҚОСОВА*

**На факультете международных отношений КазНУ прошел международный вебинар
“Mind, Thinking & Creativity” с участием приглашенного профессора Винстона Нагана**

Мұқағали ақынмен сырласу

Биыл қазақтың маңдайына шоқ жұлдыз болып біткен, мәңгілік махаббат жырларының авторы, мәрт халықтың мұзбалақ, ақиық ақыны Мұқағали Мақатаевтың дүниеге келгеніне – 85 жыл. Осы орайда еліміздің түпкір-түпкірінде ақынды еске алу кештері өтіп жатқаны белгілі. Ақын өлеңдерін насихаттау мақсатына орай «ҚазҰУ студенті оқуы тиіс 100 кітап» шарасы шеңберінде № 146 мектеп-лицейде педагогикалық тәжірибеден өтіп жатқан филология және әлем тілдері факультеті студенттерінің атсалысуымен «Есіңе мені алғайсың...» атты жыр кеші болып өтті.

онсыз да көңілдерге жақын Мұқағали ақын одан да бетер дүрсілдеген жүректердің қағысымен сынарласкандай әсер қалдырды. Жұмашев Абылайхан, Қабылбек Айнұр, Аман Жансая, Жайлаухан Әсем сынды студенттер ақынның әндерін шырқаса, Жолдыбай Арайлым, Зейноллақызы Мереке және Жүсүпова Айдалалар ақынның өлеңдерін жан тебіренге оқыды. Ал Жылқыбаев Досханның монолог оқу шеберлігінен ақынның жан дүниесін, тебіренісін ұға түстік.

Жыр. Ән. Сезім. Кеш бойына көңілдің пернесін шерткен осы үш дүние ұшы-қиыры жоқ армандар желісімен үндесіп, үйлесіп жатты. Мұқағали жырлары тағы да бір мәрте жаңғырды. Ем іздеген жүректерге – шипа, көңілдерге – демеу, үміттерге – жұбаныш, сезімдерге – төзім, армандарға қанат бітірген мөлдір жырлар лек-легімен сылдыр қаққан бұлақша құлаққа жағымды, жүрекке жылы, самалдың лебіндей бірінен соң бірі құшағына құшып жатты.

«...Мен деп ойла, самалды есіп өткен, Мен деп ойла, нөсерді есі кеткен...»

Ұшы-қиыры жоқ дала төсінен, берекесі жарасқан байтақ өлкеден Мұқағалидің «Үш бақытын» көріп, «...құба талдан иілген бесігін...» тербеткен ананы бақылап, бақытына куә болып, бір сүрініп, бір құлаған тағдырымыздың тірегі

«...морт кететін хрусталь» ер адамдарға Мұқағалиша құрмет көрсетіп, әдемілігімен ғаламды сәндендірген, ақылымен ғаламды бағындырған әйелдерді Мұқағалиша бағалап жатсақ, мұның несі жаман?!

Мұқағалидің жыры – мөлдір жыр. Қанша жылдар жылжып өтсе де, уақыт ағымы судай сусығанмен, заман ауысып, қоғам өзгергенмен, оның жырына деген ынтықтық, отты көңілдер суынбақ емес. Бұл ненің дәлелі? Мұқағали армандап кеткен «халық ықыласына бөлену, көңілдерден өшпес, асқақ орын алу» дегеніміз, сірә, осы болар.

«Ей, өмір, сыйын маған,

Сыйынды алам мен сенен бұйырмаған...»,

– дейді ақын. Ақынға деген өмірдің тәтті сыйы – халықтың мәңгілік махаббаты болса керек. Сірә, одан артық бакыт болар ма?!

Мұқағали – бүгінгі кеште шыңдалған жастардың көзінде, сөзінде. Бұлқынған жыры төгіліп, сахна төрінде, көңіл сырында жаңғырып тұрғанда, Мұқан мәңгі жасамақ!

Мереке ЗЕЙНОЛЛАҚЫЗЫ, Арайлым ЖОЛДЫБАЙ,

«Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығының 4-курс студенттері

КІТАП – БІЛІМ БҰЛАҒЫ

Салауатты және саналы ұрпақ тәрбиелеу – қоғамдағы кезек күттірмес міндеттердің бірі. Ал, өскелең ұрпақтың рухани байлығы мен жалпы ой-өрісін дамытуға көмектесетін тәрбие құралы кітап болып табылады. Кітап адамға нақты да мәнді білім беріп қана қоймай, оны терең ойлауға, өз көзқарасын қалыптастыруға жетелейді. Әр кітапты оқыған сайын адам жаңаны үйренеді, жаманнан жиренеді. Сондықтан болар, «наданмен дос болғанша, кітаппен дос бол» деген сөздің қалуы. Алайда екінішке орай, қазіргі техниканың дамыған уақытында аудио, бейне, ғаламтордағы дайын «өнімге» арқа сүйеп, қажетті ақпаратты кітаптан іздеп табатындар қатарының азаюы, әсіресе, жастар арасында жиі орын алуда. Қоғамдағы рухани ортаның жұтаңдауына әкелетін кітап оқуға деген құштарлықтың азаюы нақты шешімдердің қабылдануын қажет етері анық.

Сондай ұтымды шешімдердің бірі – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ ректорының бастамасымен соңғы жылдары жүзеге асырылып жатқан «ҚазҰУ студенті оқуға тиіс 100 кітап» жобасы. 100 кітап тізімінде Абайдың қара сөздері, М.Әуезовтің «Абай жолы», Ш. Құдайбердіұлының «Үш анық» және Ж.Баласағұнидің «Құтты білік» сияқты шығармалары көш бастап тұр. Бұдан бөлек түрлі жанрдағы шығармалар мен шетелдік классикалар да табылады. Аталмыш жоба шеңберінде осы оқу орнының әрбір студенті 100 әдеби шығарманың тізіміне енген кітаптарды оқып, топ студенттерімен талдап, түрлі іс-шаралар жүргізуде.

Халықаралық қатынастар факультетінің дипломатиялық аударма кафедра ұжымы да аталмыш жоба жұмысын жүзеге асыруға өз үлесін қосуда. Кафедрада шет тілдердің оқылуына орай, оқытушылар тізімдегі шетелдік, әсіресе, ағылшын жазушыларының шығармаларына ерекше назар аударады. Олардың тарапынан бұл шығармалардың қазақ немесе орыс тілдегі аудармаларынан гөрі ағылшын тіліндегі нұсқаларын оқуға кеңес беріледі. Сөзімнің нақты болуы үшін өз тобымда студенттермен оқып, талдаған біраз шығармаларды айтар болсам, Э. Хемингуэйдің «Шал мен теңіз», «Қош бол, майдан!», О. Уайльдтың «Дориан Грей портреті», Дж. Лондонның «Қасқыр» және Т. Драйзердің «Американдық трагедия» шығармалары. Оқу жылы соңына дейін оқылатын шығармаларды да жоспарлап қойдық. Әр шығармаға катысты өткізілетін іс-шара түрі де алуан түрлі. Әдетте әрбір шығарма оқылып біткен соң, топта талқыланады, басты кейіпкерді өзімізше «жазғырып», «жазалап» немесе «қорғап», кейде түсінбей де жатамыз. Әрине, ХХІ ғасыр азаматының өткен ғасырда орын алған оқиғалар мен ондағы кейіпкер бейнесін сипаттауы, сынауы немесе қолдауы кейде таңқалдырып та жатады. Әйтсе де студенттердің шығарманы оқып, оны бар ынталарымен талдап, тағы да оқуға деген ықыластарын көргенде іштей қуанып, білімнің бұлағы – кітапты оқымайтын жастар жоқ деу артық болар еді...

Ләйла ДҮЙСЕЕВА,
дипломатиялық аударма кафедрасы

В рамках проекта “Айналаңды құрландыр” руководитель клуба “English club”, к.п.н., и.о. доцента Г. К. Досыбаева и активисты клуба при кафедре дипломатического перевода факультета международных отношений провели открытое заседание “English club”.

Темой заседания выбрали "Песни группы Beatles в наших сердцах", где активисты клуба рассказали о творчестве данной группы, остановились на биографии каждого певца, провели викторину "Угадай мелодию" по песням группы Битлз, также разучили и исполнили любимые песни легендарной английской группы "Beatles". Они узнали, что легендарная группа «Битлз» зародилась в 1959 г. в Великобритании, в г. Ливерпуль. В первый состав группы входили Пол Маккартни (бас-гитара, гитара, вокал), Джон Леннон (гитара, вокал), Джордж Харрисон (гитара, вокал), Стюарт Сатклифф (бас-гитара), Пит Бест (ударные). Официальным «днем рождения» феномена «битломании» считается день выступления «Битлз» в

Весна и песни группы Битлз

лондонском зале «Палладиум» 13 октября 1963 г. Их концерт транслировался по телевидению и собрал около 15 млн. зрителей. При этом тысячи фанатов группы вместо просмотра телепередачи предпочли собраться у здания концертного зала, надеясь увидеть своих кумиров в жизни. Популярность пришла после выхода в США в конце 1963 г. сингла «I Want To Hold Your Hand». Один из известных музыкальных критиков после этой песни назвал Леннона и Маккартни «величайшими композиторами после Бетховена». В январе 1964 г. в США был выпущен альбом «Meet the Beatles!», который уже в феврале получил статус «золотого». В июне 1967 г. концерт «Битлз» транслировался по всему миру. В этом они тоже стали первыми – около 400 млн. человек видели их выступление, такого грандиозного успеха не добивался еще ни один музыкальный ансамбль. В апреле

1970 г. одновременно с выпуском сольного диска Пол Маккартни официально заявил, что «Битлз» больше нет. Величайшая рок-группа мира распалась.

Современных студентов трудно чем удивить и впечатлить. У них нет времени слушать песни, разучивать их и петь. Их ждут сотни и компьютеры. И поэтому мы были рады, что собрались на наше открытое заседание клуба, пообщались и узнали, какая группа так будоражила весь мир своими прекрасными песнями. Мероприятие прошло живо и интересно, студенты подготовили фотоальбом с портретами участников Битлз.

Г. К. ДОСЫБАЕВА,
руководитель клуба “English club”, к.п.н., и.о. доцента кафедры дипломатического перевода;
А. БЕРДИБАЕВА,
студентка группы МЭ

В высшей школе экономики и бизнеса КазНУ прошел обучающий семинар по проблемам кадровой политики вузов Казахстана в контексте Болонского процесса

Біліммен биіктерге...

Біз, жастар – тәуелсіз елдің еркін самғаған қырандарымыз, қиялы ұшқыр ұландарымыз, себебі біз – ұлы даланың таза ауасымен тыныстап, ұшы-қиыры шексіз атырабында аунап-қунап еркін өскен ерендеріміз. Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев: «Қазақстанның болашағы келешек жастардың қолында», – деп атап өткен еді. Міне, осы еліміздің өркендеуіне деген даңғыл жолдың көшін бастау сенімі талапты жастарға жүктеліп отыр. Мен еліміздің әрбір саяси-сауатты, білімді өрендері осы артылған сенімді жүрегімен сезіне білсе екен деп ойлаймын. Жүрепкен сезінген ой өз жүйесін тауып, мақсатты түрде іске асады.

Қазіргі таңда елімізде жастардың толыққанды тұлға болып қалыптасуы үшін және жүйелі білім алуы үшін барлық жағдай қарастырылған. Мәселен, өзін білім алып жатқан киелі қара шаңырақ – ҚазҰУ-дың білім беру жүйесінің артықшылықтарын атап өтуіме болады. Яғни, оқыту процесінде кредиттік білім беру технологиясының қолданылуы. Жалпы алғанда қазіргі жаһандану ғасырында инновациялық технологияларды игеру арқылы өрісі кең, білімді, жан-жақты тұлға қалыптастыру қоғамның ең басты талаптарының бірі болып табылады.

Ал кредиттік жүйе бойынша білім берудің маңыздылығы да осында, яғни бұл жүйе ізденуші жастың өз бетімен білімін жинақтап, дамуына және жеке шығармашылық қабілетін ашуға ықпал етеді. Елімізде бұл жүйе XIX ғасырдың 90 жылдарында қолданысқа енгізілген болатын. 2007 жылы 15 тамызда ҚР Білім туралы заңнамасы қабылданып, сәйкесінше қарастыратын өзекті мәселесінің бірі оқу процесінде жаңа технологияларды пайдалану, оларды дұрыс ұйымдастыра білу болып табылды. Менің айтпағым тек бұл емес. Білімнің, ғылымның жоғары шыңынан көрінгісі келген әрбір Қазақ ұлттық университетінің ізденушісіне «Болашақ», «Академиялық мобильділік», «Президенттік шәкіртақы», осы сынды көптеген жеңілдіктер бар. Оны жүзеге асыру ізденушінің қабілет-дарынының еншісінде. Сәйкесінше жоғарыда атап кеткен бағдарламалар арқылы шет мемлекеттерде оқуға кең мүмкіндіктер қарастырылған, ол арқылы жас ізденуші шетелдік озық технологиялар мен әдіс-тәсілдерді меңгеру арқылы

отандық саланың білім беру аймағында болсын, өндіріс, спорт, саясат, өнер, т.б. өзіндік мамандықтарына сай тәжірибе алмасып, мемлекеттің өркендеуіне ықпал ете алады деп ойлаймын. Демек, қарапайым ғана келтірілген өзекті мәселелер қазіргі еліміздің қарыштап дамуына әсер ететін күш тәрізді.

Мемлекетіміздің жастарға жасап отырған тегін грантпен оқу сынды мүмкіндіктері жастар тарапынан мемлекетке еселеніп қайтарылуы қажет. Бұл тұрғыдан алғанда еліміздегі жалпы азаматтар санасында «Мен мемлекетімнің гүлденуі үшін не істей аламын?» деген сауалға аса мән беріп, жауап іздеп, қоғам алдында атқарылуы керек парызының барын естен шығармай, еңбектенуі арқылы іс жүзінде жүзеге асыруы, нағыз қоғамда өмір сүретін азамат ретінде өзінің борышын өтегенімен тең деп тұжырымдауға болады.

Ойымды қортындылай келе, сан ғасырлар бойы талай заманды басынан кешіп азаттыққа жеткен өр халқымыздың еңбегін бағалап, жадымызда түйіп, жүрепкен түйсіну парыз. Еліміздің төл туындылары мен салт-дәстүрін бұлжытпай сақтап, заман көшінен қалмай дамыған елдермен терезесі тең өмір сүру үшін Отанымыз – Қазақстанның гүлдену жолында елім деп күйінер азаматтары өз мақсат-мүдделерін мемлекет үшін жұмыс жасауға көздейтін болса, біздің елден артық гүлденген ел болмасы анық деп сенемін.

Ұлтай МҮТӘЛП,
*педагогика және
білім беру менеджменті кафедрасының
2-курс студенті*

Қазақ даласы әр уақытта да ортан жілікті ортасынан бөліп, атан жілікті арқасымен шағатын, қарсы келгенін қағып жығатын батырлар мен балуандарға, ер мінезді, батыл жүректі аруларға кенде емес. Осындай балуандық пен ережесіз жекпе-жек сынды өнерді жанына серік етіп, көк туымызды әлемдік аренада абыроймен қорғап жүрген, білегі жуан балуан қыздарымыздың бірі – ҚазҰУ-дың биология және биотехнология факультетінің магистранты Файзолланова Зәмзәгүл Файзоллақызы!

БАЛУАН ҚЫЗ

2007 жылы алғашқы жарыстарының бірі қыздар арасында Қазақстан чемпионатында ақтық сынға дейін алқынбай жетіп, аздаған тәжірибенің жетіспеуіне орай 2-орынға тұрақтайды. Араға екі жыл салып, 17 жасында Қарағанды қаласында әйелдер арасында ел чемпионатында ең жас қатысушы екеніне қарамастан, қарсыластарын қоғадай жапырып дзюдодан Қазақстан Республикасының чемпионы атанады. Осы жарыстан соң әйелдер арасында ұлттық құрама сапына алынып, 63 кг салмақта Тай елінің Бангкок қаласында өткен Азия чемпионатында қола жүлдені қанжығаға байлады. 2014 жылдан бері төл спортымыз – қазақ күресінен қыздар арасында ел чемпионаттары ұйымдастырылып келеді, балуан қыз қазақ күресінен өз салмағында әлі чемпиондық атақты ешкімге бермеуде, яғни 3 дүркін ҚР чемпионы. Сонымен қатар дзюдо мен қазақ күресінен спорт шебері. «Тектіден текті туады, тектілік тұқым қуады» дейді дана халқымыз, осынау бір сүбелі сөзіміз Зәмзәгүлге қаратып айтылған іспетті. Әкесі Қойшыманов Файзолла ағамыз да дзюдо мен қазақ күресінен спорт шебері, ел намысын абыроймен қорғаған атақты балуан, қазақ күресіне Зәмзәні баулып жүрген жеке жаттықтырушысы, асқар тауы, ақылшы әкесі.

Қазақта «Хас батырға оң мен солы бәрібір» деп жатады. Батыр қызымыз 2015 жылдың қараша айынан бастап «Астана-Патриот» спорт клубымен келісімшартқа отырып, ережесіз жекпе-жек өнеріне де қызығушылық танытып, білек сыбына кірісуде. Ол –қазақ қыздарының ішінде ережесіз жекпе-жекке қатысып, өнер көрсетіп жатқан тұңғыш қазақ қызы. Бұл спортқа баулып жүрген жаттықтырушысы – Алматы Тәжібаев. Зәмзәгүлдің жекпе-жектерін әлеуметтік желілерден көруші халық таңғалып, таңдай қағуда. Қытайдағы қазақ азаматтарына дейін көріп, өнеріне

жоғары баға беруде. Ондағы ережесіз жекпе-жек өнерінің хас батыры Мұрат есімді қандасымыз алдағы кездесуін Қытайда өткізуге ұсыныс білдірді. Ендігі мақсат – Қытай елінде болатын кездесуден жеңіспен оралу. Қай істе болмасын, қол ұшын беріп, көмек көрсететін жүрегі жаксылыққа толы адамдардың болғаны қандай жақсы! Біздің батыр қыз: «Маған демеушілік жасап жүрген азаматтардың бірі – «Астана-Патриот» спорт клубының вице-президенті Асқар Айтенов ағамызға алғысым шексіз», – дейді.

Зәмзәгүлдің ережесіз жекпе-жектегі лақап аты – «Бопай». Ол қазақтың көк байрағын Олимпиада төрі мен әлемдік айтулы жекпе-жектерде желбіретуді армандайды. Қазақтың соңғы ханы Кенесарының батыр қарындасының атына ие қыздың қазақ еліне ірі жеңістер әкелері анық. Осындай қазақтың батыр қызына тек қана сәттілік пен ірі жеңістер тілейміз!

Ф.С. ҚОЙШЫМАНОВ,
*дене шынықтыру кафедрасының
оқытушысы*
А.А. ҒАНИ,
ЭжБЖМ-нің 3-курс студенті

ВНИМАНИЮ МАГИСТРАНТОВ / КУРСА!

Samsung Electronic Central Eurasia и программа MDP «Устойчивое развитие» Колумбийского университета при КазНУ объявляют конкурс на соискание трех стипендий студентам первого курса магистратуры КазНУ продолжительностью 18 месяцев. Конкурс будет проводиться отборочной комиссией с 20 марта текущего года. Какими она будет руководствоваться критериями при оценке знаний и академических способностей претендентов подробнее, можно ознакомиться на сайте университета www.kaznu.kz.

По вопросам спонсорской программы обращаться к руководителям программы MDP «Устойчивое развитие» Колумбийского университета при КазНУ, в каб. №1200 ректората или по тел.: 377-32-64.

В Доме студентов №9 состоялся традиционный «Вечер поэзии», посвященный международному женскому дню – 8 марта, организованный студентами социологического отделения и социальной работы факультета философии и политологии во главе с преподавателями М. Ф. Пузиковым и Н. Н. Хибиной.

Примечательной особенностью этого творческого вечера является то, что на этот раз наиболее активно выступали со стихами будущие социальные работники. Это Ж. Болат, Ф. Ермекебай, Е. Рысалы. Молодые таланты выступали со своими стихами как на русском так и на казахском языках. Также студенты с большим интересом прослушали стихотворения профессора М. Ф. Пузикова и обсудили его поэзию. Это – «Береги сирень», «Недотрога», «Божественная женщина», «Письмо к другу». Особенно пришлись по душе стихи, посвященные небывалому героизму и достойной любви милых женщин в годы ВОВ. В зале в эти минуты ощущалось необъяснимое чувство сопереживания, взросления и самосовершенствования, а также большой

Посвящается Женщинам

любви к женщине – матери. Многие из них не смогли сдерживать слезы. Молодые люди понимали, что девушки в трагические годы войны героически сражались с фашистами и погибали, не успев постичь красоты чувств любви и радости рождения своих детей.

Студенты попросили чаще организовывать такие творческие встречи,

которые, по их мнению, необходимы для становления творчески образованной личности. Видимо, поэтому участники этой встречи еще долго не хотели покидать эту творческую атмосферу в знак благодарности женщинам и девушкам.

Молдир КАСЫМБЕКОВА,
*студентка 4 курса
социологического отделения*

НАУРЫЗ - тіршілік бастауы

Наурыз-жылдың басы, күн мен түннің теңелер шағы. Аспан денелері ең бастанқы нүктелерінде тоғысады. Күн мен түн теңеледі. Жан-жануарлар төлдерін өргізеді. Сол жарықтық табиғаттың түлеп, жаңаратын шағы-осы Наурыз. Жер үстіне тілмен айтып жеткізгісіз керемет бір шаттық орнай қалады. Наурыз деп отырғанымыз, Жаңа күн деп жар салатын қуанышымыз-осы.

Суреттерді түсірген Досжан БАЛАБЕКҰЛЫ

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық
университетінің
ректораты

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Бас редактор м.а.: **Әйгерім ӘЛІМБЕКОВА**
Жауапты хатшы – **Дариға АМАНКЕЛДИЕВА**
Тілшілер: **Қаламқас АМАНҚОСОВА, Елдана ТОҚБАЙ**
Дизайнер – **Досжан БАЛАБЕКҰЛЫ**
Фототілші – **Марат ЖҮНІСБЕКОВ**
Корректорлар: **Гүлмира БЕКБЕРДИЕВА, Әйгерім ИМАНҒАЛИЕВА**

МЕКЕНЖАЙЫ:

050040, Алматы қ., әл-Фараби даңғылы, 71,
ректорат, 11-қабат, №1104 бөлме.
Байланыс телефоны:
377-33-30, ішкі: 11-94,
тікелей: 377-31-48.

Электронды мекенжай:
kazuniver-gazeti@mail.ru

Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп,
беттелді.
"Asia print". Абай даңғылы, 30.
Тел.: 8(727) 611317, 8 (727) 3007980

Бағасы келісім бойынша.
Таралымы 1000 дана
Тапсырыс №11

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Қазақ университетіне» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.